

GIÁ BÁN	
ĐỒNG-PHÁP	NGOÀI-QUỐC
Một năm 5.000	6.500
Sáu tháng 3.000	4.000
Ba tháng 1.500	2.000
Mua báo phải trả tiền trước.	
Theo và mandat gửi cho	
M. TRẦN-DINH-PHIÊN - A1	
đang quảng cáo việc riêng	
của thương nghị trước	

TIẾNG-DÂN

Chức nhiệm kiêm Chủ bút
HUYNH-THUC-KHANG
Quản lý
TRẦN-DINH-PHIÊN

La Voix du Peuple
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

ĐIỀU-QUẢN
55 170, đường Đông-bà-Huê
Hộp thư số 61
Điện thoại số 61
Giấy in: TIẾNG-DÂN - Huế

Mình trị được
nước nhà thì
không ai dám
khinh.

HOÀNG-HỌA LÀ NGHĨA THÈ NÀO?

Tiếng « hoàng-hòa » (họa giống da vàng: péril jaune) lọt vào tai chúng ta đã trên 30 năm nay; nói cho rõ là từ trận Trung-Nhật đánh nhau (năm 1894), người Nhật hơn người Tàu thì tiếng ấy bắt đầu xuất-hiện. Kể đến trận Nga-Nhật đánh nhau (năm 1904) người Nhật lại hơn luôn người Nga, tiếng ấy lại càng nổi lên.

Vì sao mà có tiếng « hoàng-hòa »? Nguyên từ thế kỷ 19 trở đi, người Âu Mỹ (da trắng) tìm đất thực-dân, đi đến đâu thì bất kỳ giống da nào cũng bị họ chinh-phục, dẫu cho nước văn-minh lối chữ của giống da vàng, nước lớn người nhiều như nước Trung-hoa cũng lo dọn nhà mở cửa mà rước họ vào, mấy nơi miếng qui mỗi ngon cũng cung cho họ làm tiệc, cụ cựa đầu thì bị chặn họng đó. Vì giống trắng là con cháu của trời, người Âu vẫn tự-phụ luôn. Thế mà mấy bác lùn ở ba hòn đảo còn con ngoài biển kia, cũng giống da vàng, lại nổi lên cái cách duy-lân, hoàng-quang chưa mấy năm đã một voi mà nhảy lên đứng ngang hàng với họ. Người Âu có cái tư tưởng thấy rộng lo xa, họ nghĩ rằng người Nhật mạnh mẽ là cái trung-triệu của giống da vàng ngọc đầu đầy; mà giống da vàng đã đứng đầy, tất nhiên họ không khỏi có điều nguy hiểm. Lại lịch sử chữ « hoàng-hòa » là từ trong miệng người Âu nói ra, cũng như tiếng « sư-lữ-ngũ » của người Tàu tự phụ. Nói cho đúng nghĩa là da vàng sẽ làm họa cho da trắng, chứ không có gì khác.

Tiếng « hoàng-hòa » nổi lên, kể đó lại nghe những tiếng « Ngô-à-Ngo-à », và hội liên A-Nhật-bản đã nghiêm phiến đứng vào hàng liệt-cường, không ai dám khinh thị, mà còn sư-lữ-ngũ kia nghe cũng sợ, lao nhao một hồi, đánh đổ Mãn-thanh mà lập thành Dân-quốc. Giống da trắng hoành hành lâu nay, châu mắt cũng xem, mà bọn da vàng cũng sinh lòng tự cường, tưởng đâu cái thuyết « hoàng-hòa » sẽ thiệt hiện hay mai. Nào ai ngờ « hoàng-hòa » là cái họa của người da vàng mà không phải của người da trắng!

Mới rồi báo Revue Franco-Annamite (ngày 16-12) có trích đăng một bài của báo Thái-dương ở Đông-kinh, đầu đề: Vấn-đề nhân mãn ở Á-châu (Question de la surpopulation en Asie), trong

nói nạn nhân số tăng nhiều ở các nước phương đông mà chủ trọng về nước Nhật và nước Tàu, có kẻ số tăng tăng rõ ràng, đại khái nói: Dân số nước Tàu chẳng ai biết đúng là bao nhiêu. Theo số điều tra mới rồi thì số tăng trong năm 1930 rất là lớn. Nếu dân Tàu cứ tăng như thế mãi, trong 5, 10 năm nữa, dân số sẽ gấp đôi (sẽ có 800 triệu)... còn số dân Nhật, tất cả ở thuộc địa và ngoại-quốc chỉ có 600.000 người mà trong nước dân số mỗi năm tăng lên những 800.000... Kế nói người Nhật không thích bỏ xứ, sợ khi đi nơi khác, lúc nào cũng tưởng đến nước nhà, (có lẽ vì thế mà thêm miền Mãn-châu gần mình), chánh-phủ Nhật cho rằng đem xuất-cảng hàng hóa hơn đem người trong nước đi di-dân... Còn người Tàu họ từ giả nước họ không nhớ gì cả, chánh-phủ không phải truyền bá một việc nào... nước Tàu nay đương rối loạn, nhưng sau này họ có thể lực ở nước ngoài, phát đạt nhất là ở Đông-dương. Đán-hương-sơn và Xiêm... rồi kết luận rằng:

« Hoàng-hòa » không phải một vấn-đề của Âu-tây, sự thống-nhất về đường chánh-trị của các người giống vàng không thể thành được. Vấn-đề « hoàng-hòa » là một vấn-đề chỉ riêng người Á-dông phải đối phó với nhau mà thôi.

Sau cùng lại dẫn việc thực mà chứng cứ trên, nói quá quyết rằng:

Các dân-tộc ở Á-châu ăn thịt lẫn nhau: « Người Tàu muốn nuốt Việt-nam, người Nhật muốn nuốt sống đất Mãn-châu. »

Đọc bài trên này thì cái nghĩa chữ « hoàng-hòa », ngày nay đã đổi khác, không phải còn nguyên như nghĩa lúc nó mới xuất-hiện vậy.

Hoàng-hòa mặc ai, nhân mãn mặc ai, một giải đất chữ S còn con, ăn núp dưới lá cờ ba sắc này, nếu không ai đụng chạm đến, để cho 20 triệu bà con ta coi cái qua ngày, thì đến đâu hay đó, chúng ta chẳng cần bàn đến. Cái này họ lại dọn bầm chúng ta rằng: người Tàu nuốt Việt-nam!!

Việt-nam mà hơn hẳn thì người Tàu nuốt đã lâu rồi, có đợi đến ngày nay! nhưng nói về chánh-trị thì từ đời Đinh, Lê về sau người Tàu không can-thiệp gì đến nói về văn-hóa và kinh-tế thuở nay thì thế lực người Tàu chỉ phối

LẠI MỘT THƯ PHÁT-MINH MỚI

Đông-hồ biết nói

Người phương Tây mỗi ngày gây sóng, thường dùng một chén trà hay là cà-phê. Nhà giàu có, khi mở mắt ra thì có bồi búp đưa nước trà hoặc cà-phê lên tận nơi giường mà dùng. Đến như hạng nhà nghèo, không có bồi búp, đã không ai lĩnh thức còn có ai đun trà cho mà dùng, vì thế nên cần phải có phép làm thế nào cho được giản tiện.

Mới rồi ở Luân-đôn có hội đấu xảo về các thứ phát minh, trong có một thứ đồng hồ đeo, không những đeo ở cổ mà đeo ở tay, và dùng được nước trà nữa. Chỉ lúc trong đêm đi ngủ, vào máy sẵn rồi thì tới cái giờ để định đó, có chuông điện thông qua loa thanh trên loa thanh ấy có đặt sẵn bình nước bỏ trà và cà-phê vào trong. Khi điện thông qua, nước sôi, trà chín thì đồng hồ đeo sẵn, như thế là không cần đun trà mà uống nữa.

Chúng ta thấy thế tưởng là tuyệt diệu rồi, không ngờ lại mới có thứ đồng hồ biết nói nữa mới là lạ cho chớ.

Ở Thụy-sĩ mới chế một thứ đồng hồ, không có kim chỉ giờ, cũng không có mặt, ở trong có một cái cơ quan tinh tế, khi mình muốn biết giờ nào, chỉ cần cái nút ngoài thì nó trả lời ngay: 3 giờ 20 phút, 10 giờ 5 phút v.v. kungơng sai một mảy mao.

Trong các thứ đồng hồ, ta phải nhận thứ đồng hồ biết nói này là tiện lợi và linh xảo hơn hết. Nếu như thứ đồng hồ này mà suy rộng ra công dụng và truyền sang xứ ta thì có 2 điều ích rõ ràng.

1) mấy người biếng nhác hay đồ lỗi cho đồng hồ đi trễ, đi sai giờ, thì nó tự cái lấy, các bác dân có làm miệng thông chỗ chốt được.

2) đặt vào mấy cái ghế hội đồng dân biểu, khi ông nào không biết nói, hoặc nói không ra thì cần cái nút đó, nó sẽ nói thay cho, mà nó nói lại sách lược chắc chắn, mà thứ nhất là không có om sòm cái lòng ích kỷ.

Mời thiết

XIN THƯA THIẾT TÌNH

Không còn bao lâu nữa thì hết năm Ta, bản báo của phải kể-tổng chung-nên, vậy xin thưa quý-độc-giá, ai còn thiếu tiền báo, hãy nhớ gửi về cho, rất cảm ơn.

TIẾNG-DÂN

ở xứ mình không phải là ít. Theo chuyên nhân mãn nói trên, cần: Người Nhật muốn nuốt Mãn-châu, đã thành sự thực hiển nhiên, còn câu « người Tàu nuốt Việt-nam », chúng ta không nên để ý đến hay sao? Kỳ giả thuật câu trên và xé hiện trạng ngày nay mà buồn cho hai chữ « hoàng-hòa » hiện nay nó rút lại một cái phạm-ry rất nhỏ!!

Khi-tru-Sinh

CHUYỆN ĐỜI

Bộ áo quần

Ông tham (agent technique A.) Phải chi hôm nay anh bộ đồ tây thì khi ở nhà hội đầu xỏ ra khỏi vương nhậm cái xỏ mà rách mất cái đồ gấm.

Ô. hàng B. — Tôi không thích bộ đồ tây; không thích bộ đồ tây vì không tiện, anh xem đây coi bộ cái bộ áo quần ta ngồi nằm được tự do khỏi phải cần thận-sợ mất lần lù.

Ô. t. A. — Nhưng đồ tây lại không được gọn gàng, đi đứng được tự do.

ý phục dân ông với ý phục dân bà chẳng gì khác nhau. Vì vậy mà tôi có nghe một người tây nói rằng đứng xa trông một chàng người An-nam không thể phân biệt người đàn ông hay đàn bà; đợi khi lại gần mới vào gương mặt và bộ râu hay mái tóc mới nhận ra...

Ô. h. B. — Đó là người tây, chờ đối với con mắt của người mình đi lại không phân biệt phục trang của đàn ông và phụ-trang của đàn bà sao?

Ô. t. A. — Anh đừng đem quốc giới mà nói ý phục, ý phục là cái lột bỏ ngoài, bề mặt thể nào thì ăn mặc thế ấy. Cái lột bỏ ngoài không buộc được cái tinh thần bên trong phải thay đổi. Tại đây thấy người tây rất khắt

đơn áo lụa qua tay lên đến Ba-lô mà đứng dính trên các con đường như là món đồ mua vui cho công chúng; họ nói An-nam, họ muốn báo tôn quốc túy, phó trợ cho quốc hồn nhưng nào biết đâu... trong lòng họ...! Trái lại tôi thấy có người chẳng những khi ở bên Âu và đến khi phân hồi khi quốc cũng còn vâng giữ cái lối Âu trang, mà người ấy, cái lòng vì nước vì dân muốn miệng ai cũng công nhận. Nhưng chỉ ngày nay, vì sự tiện lợi mà thế giới gần như đã theo về đường Âu trang cả. Đừng nói Âu-Mỹ, anh hãy xem ở Á-dông ta đây: từ anh Xiêm, anh Nhật, cho đến anh Tàu ai cũng bận áo quần Âu phục.

Ô. h. B. — Nhưng không biết tại sao tôi trông lại phụ-ngợ phương một quái cái gì lại đương không mà

(Xem tiếp trong kỳ tới)

Lạc-nhân

MỘT TIN MỚI LẠ

Mấy nhà đại lý bán thuốc bị kiện

Có tin rằng mấy nhà đại lý bán thuốc như thuốc Nhị-thiên-đương, Thâm-thiên-đương, cũng các thuốc khác, bị một người tây kiện, đến ngày 14 Janvier sẽ xử tại tòa án Tourane...

Thuốc Nam và thuốc Bắc (Tân) lưu hành và thông dụng ở xứ ta trên vài ngàn năm, để thành thứ thuốc kinh nghiệm, thuốc này cứu chữa nhân dân cũng thường có hiệu, nên người ta dùng nhiều. Hiện ở xứ Trung-kỳ dân gian còn dùng thuốc Nam thuốc Bắc như xưa. Thứ thuốc ấy so với thuốc Tây chưa biết thế nào, song giá đỡ rẻ và dùng quen. Và chẳng người Nam dùng thuốc Nam và thuốc Bắc để thành cái mồi, tin người như một mồi lớn-giã, không có thể làm cho liều một lòng tin ấy được. Nay có vụ kiện này, chỉ thêm cho trong xã hội này, thất nghiệp (mất nghề bán thuốc) và làm lợi cho mấy chủ khách-trả bán thuốc mà thôi. Tưởng nhà đương cục cũng nên theo lòng tin người của dân.

Rõ đời

CHÍNH-THỂ CHUYỂN-CHẾ

còn thích-hợp với thời-dại này không?

Thời-cuộc Trung-hoa sau Tưởng-giới-Thạch từ chức sẽ ra thế nào?

Tưởng Giới Thạch từ chức! cuộc Ninh-Việt hòa bình đã thực hiện! cuộc điện Trung-hoa sẽ ra thế nào? Câu ấy rất khó trả lời mà toàn cả thế giới ai cũng chờ đợi. Tuy con mắt kẻ bàng quan mà muốn suy-trắc công cuộc tương lai của một dân tộc nước lớn người đông, trong bối cảnh rối, như hiện tại Trung-hoa ngày nay, thật không bằng theo chỗ nào mà đoán định cho chắc chắn được. Song chúng ta xét qua những công cuộc dĩ-vãng và hiện tại thì thấy rõ một điều, là dẫu thế nào « mặc lòng », chánh thể độc tài cũng không có thể sống lại ở nước Trung-hoa nữa.

Trung-hoa dân quốc lập thành đã 20 năm nay, mà cái họa nội-tranh cứ kéo dài ra, ai cũng chờ đợi cho bọn quân phiệt đánh xé nhau, đến kỳ có chiến. Song từ Nam-lắc-thống trị, Tưởng Giới Thạch cầm quyền chánh-phủ Nam-kinh, trước đem yên bọn Trương-quốc, sau lại đánh đổ bọn Diêm-phùng; Trương học Lương cũng các tướng lĩnh khác đều bị lỏng lỏng bỏ Trung-hoa ra. Ngoài ra có một đối-kể dĩ-kỷ tôi bị bại xích một cách thảng tay (như dưới Ông Tinh-Vệ, bỏ đi Lý Tế-Tuân và Lỗ Hân-Dân v.v...) Thế là quyền-chính đã thống-nhất, trong một tay Tưởng-Ma-Tướng, nào có phải là lý vừa đầu: nói về quân sự thì dân đầu được đó, nói về ngoại giao nội trị thì cũng chấp nhận nhiều điều, không phải hơn bên nhất như triều Mãn-thanh trước. Đảng là thì Trung-hoa dân quốc, một mặt tiến hành, không có đến gì trở ngại mới phải. Vậy mà chỉ vì một cái cơ quan hệ như là chánh thể độc tài, không thích hợp với tình thế Trung-hoa ngày nay, nên dẫu Tưởng có cái tài xoay trở chuyển đổi, thế giới cũng, mà các phe phái trong đảng, cứ làm lợi rồi rồi, không sao ngăn được.

Theo thái độ các nhà chánh-trị ở nước văn minh, lấy việc nước làm trọng, gặp như Tưởng, đã thấy nhân tâm không tin, đã luôn không phục, tức thì hạ đi, nhường quyền-bính cho kẻ khác lên thay.

minh mà sự sang việc nước thì công việc vẫn hồi, chưa đến nỗi bại hoại cho lắm. Cái này, Tưởng như vì bằng theo ý riêng một mình, để kéo dài cái nạn nội-tranh, bỏ trong đó rồi thì người ngoài sinh lòng khinh rẻ. Phải Quảng đồng khởi lên chống cự, quân Nhật bắt thừa dịp mà xâm lược Mãn-Mông. Trái qua một cuộc nhục quốc-tang quyền, nhân tâm khinh-ngang, tức sinh công-phẫn, thấy rõ cái ngại của mình, không giữ vững được, khi ấy mới từ chức, muốn muốn biết là chứng nào!

Đây là nói về bên Tưởng Giới Thạch, vì cái cơ độc tài mà làm lợi cho nước Tàu, hãy thử xét về phía Quảng đồng.

Chánh-phủ Quảng đồng ở trong có nhiều nhà lão cách-mạng như Hồ Hán-Dân, Ông Tinh-Vệ và Cố

Ứng-Paôn v.v. nào có phải là như bọn thiếu niên phủ-hiền công-bon quân phiệt lợi kỷ-kim-dầu. Cứ bề ngoài mà xem, đương giữa khoảng nội-hoàn ngoại-tru, ngay cấp như tình hình nước Tàu, để là nhà lãnh tụ cách-mạng, lẽ đương bỏ hết ý riêng, chung lo việc nước, cùng nhau bỏ hào-kích-lẽ, xuất cả 400 triệu đồng-bào, để ngăn ngừa ngoại-vụ trước đó. Thế mà cũng cứ một hai không-không lo một việc có lợi cho nước được. Tưởng-Tao như ý họ thì giết đồ khuyển rồi cũng chưa đủ lo, quân Nhật chiếm đất cũng không đủ sợ, bởi Quốc-liên-diên-dinh can thiệp cũng không lấy làm điều; duy có Tưởng Giới Thạch còn ngồi trên cái ghế quân-lịch chánh-phủ là một điều nguy hiểm cho nước Tàu, như định phải xô cho Tưởng đổ mà sau mới suy đến chuyện khác. Nếu trong không có chỗ vạc bất-đắc dĩ thì sao có thái độ kỳ quái như thế, mà trong đám chủ động lại là phần nhiều những tay yếu nhân-kia!

Xét kỹ thì không phải vô cớ mà họ làm đến trái ngược ấy đâu, mà vì họ công-nhận cái họa chánh thể chuyên chế là nguy hiểm hơn trăm ngàn mối họa khác. Mà vẫn có thể thái-thuôi này trên lịch sử các nước, lịch-chính thể độc tài mà gây ra cuộc biến-luân lớn, sau chánh thể ấy đổ mà nước lại cường-thạnh, tương-ty cũng thường thấy luôn. Nước Pháp năm 1871, Vua Nê-phơ-Luân thứ 3 đánh Đức bị thua, sau người nước cũ ông Thiery ra giành hòa, mà nước P lại lại bại bại vững lại. Vua Duy-Liêm thứ hai nước Đức, một tay độc tài gây ra trận Áo chiến năm 1914, sau trận ấy vua Duy-Liêm bị đẩy mà nước Đức ngày nay cũng thành vương-như trước. Xem thế thì ngày nay Tưởng Giới Thạch từ chức, hoặc giả ta hành-phúc của mấy trăm triệu dân Trung-hoa cũng chưa biết chừng. Chúng ta chưa nên vội trách phải Quảng đồng là cơ chấp-vận.

Còn một điều nữa mà chúng ta nên nhớ y là dân trí Trung-hoa ngày nay đã khác trước nhiều (như lấy đây Nhật-hòa và học sinh công-phần...) nên bọn yếu-nhân-kia cũng phải có thái độ khác, mà không phải ngoan cố hồ-bình như bọn quân phiệt trước.

Ninh-Việt tương-trí đã trên năm nay mà không khi nào đứng đến binh-lực. Tưởng tuy có ý đến trí không chịu bị đánh, song như khi từ chức thì đối với phái Ông-Hồ và người ủng hộ ông, còn bên phái Quảng đồng thì bọn ấy vẫn lên nắm kinh, đối với Tưởng và ngoài cùng là lòng-thần-thiện.

Đọc bài độc tài! Tưởng đã rồi, chúng ta trông chờ mà chuyên chế là không thể nào mà chỉ Á-dông ta không chỉ nước Tàu, chẳng có dân tộc nào mà con « bọ độc tài » thủy-Hoàng và chủ-Lô-dịch thế-hai nước!!

Khách-quan

87, Rue Gio-Long - HUE

